

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Brazylia.

W d. 3. Kwietnia odebrano w Londynie list: i Gazety z Rio-de-Janeiro do d. 26. Stycznia. Tłówe najmniejszëj nie czynią wzmianki o rozruchach, które podług Gazet Francuzkich tamże w d. 10. Stycznia miały wybuchnąć, nie mówią także nic o wyjeździe rodziny Cesarzëj. Raczëj wszystkie wiadomości nader pomyślnie wystawiają sprawę Cesarzką. Między powstańcami, a Brazylińczykami zaszło kilka potyczek z korzyścią ostatnich. Buenos-Ayres jest ściśle blokowane, co wielki sprawiło skutek. Obwiniają już Prezydenta o zdradę, ponieważ Rzeczpospolitę w niebezpieczną zawikłał wojnę; zapewniają, że wojsko Rządu Rzeczpospolitéj opierało się udać w pchód.

Wielka Brytania i Irlandya.

Dokończenie wyniku z pisma wyszłego w Anglii: »Uwagi nad handlem iedwabiu«, przerwanego w Nrze. przeszłym:

»Niepodobna podać dokładnie wartości wyrobionych na teraz w Anglii materyj iedwabnych, atoli niezmierną potrzebą wprowadzania surowego i kręconego iedwabiu jest wyraźnym dowodem, iż znacznie musi być większym, iak go zwyczajnie uważamy: »Licząc«, mówi P. Wilson, dobrze świadomy rzeczy i znakomity fabrykant materyj iedwabnych, »że 40,000 ludzi zajętych jest kręceniem iadwabiu dla tkaczów, których myto w ogóle wyniesie 350,000 fun. szt. Przypuszczam, że zużywają 1/2 miliona funtów mydła i mnóstwo kosztownych farb i że to równie czyni 300,000 fun: szt., i że dalëj 16,500 ludzi kręcących iedwab dla przygotowania go do tkania pobierają 265 fu. szt. Liczbę warstatów można na 40,000 oznaczyć, i takowe, rachując po dwie osób na warstat, zatrudniają 80,000 ludzi, których dzienna płaca wypadnie rocznie 3,000,000 fun. szt. Jeżeli do tego dodamy dzieci i innych ludzi, tedy blisko 400,000 głów będzie miało wyżywienie z fabryk iedwabiu, których wartość oceniam na 10 mil. fun. szt.*) H. Hale z Spitalfeldu podaje liczbę ludzi z wyrobienia materyj iedwabnych ży-

jących na 500,000, P. Ball i inni dobrze świadomi ludzie, nie mówią o tak wielkiëj liczbie, a zatem podanie P. Wilsona za dość prawdziwe uważać można. Przeciwnie Chaptal w dziele swoim o przemysle Francuzkim (*sur l'industrie française*) twierdzi, że Francya zwyczajnie nie wydaie więcëj, iak milion funtów surowego iedwabiu, i że fabryki Francuzkie nie zużywają więcëj iak dwa razy tyle!»

»Bezwątpienia prawdą jest, że Angielskie materyje iedwabne w ogólnosci są drozsze, nad Francuzkie, ale oprócz tego, że fabrykant Angielski walczyć musi niektóre zakazy i nie ma współubiegających się, których usiłowanie mogłyby go zapalić, zatem musi także inne znaczne pokonywać trudności. Fabrykant Francuzki prawie połowę tego materiału, którego potrzebuie, nabywa w surowym iedwabiu, iaki krój wydaie, nie opłaca cła, a za inny składa tylko 1 fran. 2 cent. od kilogramu (2 fun. 3 1/2 uncye Ang. wagi); nawet cło od iedwabiu kręconego do Francyi wprowadzanego, nie czyni więcëj iak 2 fr. 4 cent. od kilogramu, czyli 9 penców od funt Angiel., podczas, gdy fabrykant Angielski, aż do roku szesznego musiał opłacać 4 szyll. od funta wszelkiego z Bengalu wprowadzonego, 5 szyl. 7 1/2 pen., od każdego innego surowego, a 14 szyl. 8 penc. od iedwabiu kręconego.«

»Podług wniosku P. Huskissona, który właśnie w mowie swojej w Izbie Niższej pod d. 24. Marca 1824 oświadczył: »iż tylko systematowi zakazniacemu przypisać należy, że ze wszystkich manufaktur iedynie w wyrobach iedwabiu niższymi są Anglicy od swoich sąsiadów«, powinno być cło nad iedwab nieurządzony, surowy, natychmiast na 3 pen: od fun: niższone. Przeciwnie zaś oświadczył, iezli nie mają być zniszczeni właściciele młynów do iedwabiu, niepodobna przedsięwziąć podobnego znacznego niższenia w cła na obcy kręcony iedwab, tak dalece, że takowe z 14 szyl. 8 pen. tylko na 7szy. 6 pen. zostało niższone. Po umiarkowaniu tegoż cła, przelożył P. Huskisson, aby zakaz przeciwko wprowadzaniu obcych iedwabnych towarów trwał do d. 1. Lipca 1826 i by późniëj takowe dozwoić za opłatą 30pCto. od wartości, wniosek, który wielką większością głosów przez Izbę przyjęty i niebawem w ustawę zamieniony został.«

)

*) Drugie Zdanie Sprawy Wydziału Izby Wyższej.

»Podług zdania P. Huskissona opłata 30pCtu zapobiedz ma wszystkim złym skutkom, iakieby tak raptowna zmiana w zasadach zarządu tęg gątezi handlowéy zrządzić mogła; iednakże ieszcze o krok postąpić potrzeba, ieżli fabrykant Angielski ma się z Francuzkim mierzyć. Francuzi płacą tylko 9 penc od fantu kręconego iedwabiu z Włoch wprowadzanego, gdy na takowy w Anglii dziesięć razy większy podatek, mianowicie 7 szyl. 6 penc. jest nałożony. Prawda, że od Angielskiego kręconego iedwabiu opłaca się tylko najmniejszy podatek 3 penc. na iedwab surowy nałożony, z którego urządzany bywa, atoli na wszystkie materyie ciężkie, adamaszki, atlasy i t. p., w czém Francuzi tak silnie z Anglikami ubiegają się, nie można obyć się bez Włoskiego kręconego iedwabiu. Fabrykanci utrzymują, iż, dopóki ta wysoka opłata od iedwabiu kręconego i wysokie cto nałożone na wszystkie farby, iakoteż na popiół i mydło, potrzebne do wyrabiania materyy iedwabnych, trwać będą, opłata 30pCtu od wartości mająca być pobieraną od obcych materyy iedwabnych, nie zastoni ich bynajmniéy od współubiegania się w gatunkach towarów, w iakich zapewne przewyższać ich będą Francuzi, Niemcy i Szwajcary, nie mówiąc o Chinczykach i Indyanach.«

»Jedno, co wśród tych okoliczności czynić pozostanie, iest znieść całkiem opłatę od farb i popiołu a od iedwabiu kręconego i mydła bardzo ieszcze zniżyć. Ostatnie obciąża nie tylko bezpośrednio znaczna opłata, lecz także łoy i sodę, z których iest robione. Strata, iaka powstaie ze zniesienia cła na sodę, łoy, farby i t. p. nie wynosiłaby nad 236,000 fun. szt., cto od mydła może zawsze być zniżone o 30—50pCtu, a manufaktury i handel krajowy nie wielką ponieśą szkodę.*) Większemu zniżeniu podatków od obcego kręconego iedwabiu sprzeciwialiby się zapewne przedziarze Angielscy. Lepiéy świadomi rzeczy między nimi, twierdzą, iż nie mają czego obiawiać się, gdyby podatek od obcych towarów wynosił więcéy 3 lub 4 szyl. iak od ich własnych. Z resztą powszechnie wiadomo, iż wewnętrzne urządzenie Angielskich młynów do iedwabiu, lepsze nierównie iak włoskie; zatem nie podpada wątpliwości, że, ieżli od obcego iedwabiu opłata po 3 szyl. 6 penc. utrzyma się, a od farb zostanie zniesioną, tedy Angielskie wyroby iedwabiu nieczego od Francuzkich nie będą się miały obawiać.«

Francyia.

Król zakupił piękny zbiór starożytności Egip-

skich, znajdujących się w Liwornie, za 250,000 fr., które będą z listy ciwilnéy zapłacone.

Izba Deputowanych trudniła się w d. 4. z. m. ogólnym rozbiorem nowéy ustawy myta. Większa część Mówców zastrzegła sobie czynić zarzuty w formie dodatków przy rozbiornie pojedynczych artykułów; i Prezydent wezwał ich do iaknayszybiego takowych udzielenia, aby one mógł kazać wydrukować i Izbie dla dokładnego rozpoznania udzielić. — Między Członków Izby Deputowanych rozdano wyciąg z prośb, z których w Sobotę d. 8. t. m. ma być zdana sprawa. Między temi znajduie się 60 prośb przeciwko nowéy ustawie o spadku.

Izba Parów zamknęła w d. 5. Marca ogólne rozpoznanie nowéy ustawy o spadku po przymówieniu się Hrabiego Daru i Germiny przeciwko ustawie, Ministra Woyny; za, a Hrabiego Labourdonnaye i Molliena o ustawie. Dnia następującego przystąpić miano do rozbiornie pojedynczych artykułów.

Znany awanturnik Mac Gregor, który czas nieiaki pod nazwiskiem Kacyka Poiasów, figurował, i iako takowy nawet pożyczki zaciągał, a przed kilkoma miesiącami w Marsylii przez Rząd Francuzki z powodu oszukaństwa w przedaży kraiu nieiakiemu Lehuby aresztowany, uwolniony został przez Sąd Policjii poprawczéy Paryżkiey w d. 6. Kwietnia, wraz z uwięzionymi Anglikami: PP. Hippisley, Irving, Mills i Ganning, i dwoma Francuzami: PP. Denoste i Vallogne. Z przedsięwziętego śledztwa okazało się, że Mac Gregor 266 kwadratowych *lieues* kraiu, odstąpionych P. Lehuby, a przez tegoż znowu różnym osobom

iedwabiu z opłatą od takowych i czystym zyskiem z ostatnich, były z końcem roku 1824 następujące:

	c ł o:	dochód:
	szyl. pen.	fun. szt.
Popiół (perł. i potaż.), cena: 4 szyl. cet.	11 2	29,731
Kora dębowa, cena: 16 szyl. cet.	2 — —	2,722
Cochenilla, cena 24 szyl. 6 penc. cet.	2 6 —	14,137
Marzana, cena: 95 szyl. cet.	12 — —	52,515
Łóy: cena: 42 szyl. cet.	3 4 —	122,032
Soda, cena: 24 szyl. cet.	8 6 —	15,153
Mydło (białe) cena: 86 szyl. cet.	28 — —)
Mydło (psre), cena: 82 szyl. cet.	28 — —	
Mydło (zólte) cena: 74 szyl. cet.	28 — —	1,154,563
Mydło (tłustość), cena: 49 szyl. cet.	21 — —)

*) Ceny nayszczelniejszych materyiaków do farbowania

w mniejszych częściach sprzedanych, nabył istotnie od Władcy kraiu Moskitos (w Ameryce) na własność, z prawem udzielnym, i potem takowych P. Lehuby publicznie ustąpił, zasiągnawszy wprzód zdania nietylko wielu Angielskich i Francuzkich prawników, lecz także i PP. Clermont Tonnerre i Damas, i że odstąpienie P. Lehuby nastąpiło bez zaliczenia gotowizny i jedynie pod warunkiem z czasem zaspokoienia, co dopiero we trzy lata, po uprawie odstąpionych krajów zayść miało.

Podług Gwiazdy zasły w Chalonie rozruchy w nocy z d. 1. na 2. Kwietnia między wychowawcami tameczny król. szkoły rzemieślniczej, do których powodem miała być niechęć uczniów ku jednemu z ich dozorców. Jenerałowie, Prefekt, Burmistrz, gwardya narodowa, zandarmeryia, i woysko załogi udali się na miejsce rozruchów, atoli spokojność dopiero dnia następującego mogła być przywróconą. Wielką liczbę wychowawców ze szkół oddalono.

Zjednoczone Niderlandy.

W d. 30. Marca ziechał król. z Hagi do Bruxelli.

Prussy.

Trzeci Numer zbioru praw dla król. Pruskich Państw zawiera rozporządzenie król., że ustawy byłego Rządu Francuzkiego, które zniosły tytuły, przedimki i herby szlachty, w prowincjach nadreńskich do Monarchii pruskiej należących, na lewym brzegu położonych, tracą moc obowiązującą, i rodziny do używania takowych przed zniesieniem upoważnione, powinny być do praw owych przywrócone. Wtóre rozporządzenie król. gabinetowe stanowi, że zaprowadzenie w prowincjach nadreńskich familiynych fidei komissów nastąpować powinno tylko po uprzednim rozpoznananiu Władz prowincyynnych i bezpośrednim zawiadzeniu Króla, i że przez udzielenie takowych obowiązujące dotąd w prowincjach nadreńskich ustawy Francuzkie, względem potwierdzonych fidei komissów, zupełnie od zastosowania uchylone, i stosunki prawne tychże jedynie po zatwierdzeniu dokumentu funduszowego, mają być rozpoznawane.

Królestwo Polskie.

— Z Warszawy d. 17. Kwietnia. —

Jego Królewic. Mość Xiążę Oranii opuścił Warszawę na dniu 13. b. m.

Feldmarszałek Xiążę Wellington wyjechał pozawczoraj rano, wracając do Londynu.

Rossyia.

W Petersburgu wyszedł następujący rozkaz dzienny: Cesarz Jegomość odprawiwszy obróty

w d. 11. Marca z pułkiem gwardyi złożonym z dwóch batalionów Moskiewskiej i grenadyierów gwardyi, przy wyściu onegoż do oddzielnego korpusu Kaukaskiego, znalazł takowy w porządku i oświadczył swoje zupełne zadowolenie Szefowi pierwszej dywizyi gwardyi, W. Xięciu Michałowi Pawłowiczowi; Komendantowi pierwszej brygady, Jenerałowi Adjutantowi Izleniew; i drugiemu Jenerałowi Adjutantowi Szipow; Dowodcy Moskiewskiego pułku gwardyi, Dowodcy batalionu gwardyi przyboczney saperów Jenerałowi Majorowi Gerua, i Dowodcy pułku grenadyierów gwardyi przyboczney, a teraz Dowodcy złożonego pułku gwardyi, Pułkownikowi gwardyi Preobrażenskiej, Szypowowi 11; iakoteż wszystkim Oficerom sztabowym i podrzędnym, a każdemu podoficerowi i szeregowemu rozkazał dać po dwa ruble, dwa funty mięsa i dwa kieliszki wódki.

— Z Petersburga 19. Marca v. s. —

Ciało zmarłego Cesarza Alexandra Pawłowicza pogrzebiono w Soborze ŚŚ. Piotra i Pawła, po prawey stronie ołtarza, blisko drzwi królewskich, w iednym rzędzie z mogiłą błogostawioney pamięci Cesarza Pawła Piotrowicza. Tegoż dnia mogiła zupełnie została przykrytą, a nad nią, podobnie iak nad innemi, postawiony marmurowy sarkofag z napisem, okryty szkarlatem i otoczony balustradą. Nazajutrz w Niedzielę d. 14., odprawiła się nad mogiłą obrzędem biskupim panichida.

Reskrypt N. Cesarza Jegomości: »Do Feldmarszałka Naszego Xięcia Wellingtona. Chcąc WPanu dać dowód Mejo szczególnego poważania Jego wysokich zdolności i znakomitych zasług, które położyłes dla całej Europy, miło Mi będzie nadać imię W Pana jednemu z pułków woyska Moiego. Z tego powodu tego samego dnia 19. Marca, który przed 12 laty odznaczył się wzięciem Paryża w skutku pamiętney walki, w której dobra sprawa winna mu jest tak świetny tryumf, rozkazałem, ażeby pułk piechoty Smoleński, utworzony przez Piotra Wielkiego, i ieden z nacyelniejszych woyska Moiego, który już znajdował się we Francyi pod Jego rozkazami, zwał się odtąd pułkiem Xcia Wellingtona, przez co chcę mu dać dowód Moiej stałej i szczerzej przychylności.

W Petersburgu d. 19/31. Marca 1826.

(Podp.) Mikołaj.

Dostrzeżono, że w czasie uroczystości, z przyczyny zeszłego Cesarza obchodzonych, zawsze niemal sprzyiała piękna pogoda. Bywało, iż wieczorami, pada deszcz, lecz w dzień uroczystego wiazdu, parady, i t. d., niebo się wyjaśni, a słońce w całym blasku oświeca obchód.

Natura rozweselała się nad kochankiem niebios. Teraz i ona widocznie dzieli z nami żal nad nie-nagrodzoną stratą. Przez cały pierwszy tydzień postu, iasna i sucha była pogoda, lecz w dniu wprowadzenia ciała zesłego Monarchy, niebo się zachmurzyło, śnieg padał, a wiatr dął ostry. W drugim tygodniu pogoda się ustaliła i była najpiękniejszą, aż do Piątku. Lecz w Sobotę, w dniu pogrzebu, chmury osłoniły horyzont, zaczęła padać śnieg obfity, z gwałtowną zamiecią.

Generał-Porucznik Orłów Denissów w nadgrode gorliwości okazany przy przewiezieniu zwłok wiekopomney pamięci Cesarza Alexandra z Taganrogu do Petersburga, ozdobiony został orderem S. Alexandra Newskiego.

Posel Rosyyski na dworze Londyjskim, Hrabia Liewen przybył do Petersburgu.

Professorowie Engelhardt i Ledebour przy uniwersytecie Dorpackim otrzymali na podróż wewnątrz Rosyi, ów 6000, ten 10000 rubli.

W d. 17. Lutego umarł w Moskwie były Professor botaniki przy tamecznym Uniwersytecie, Radca Stanu Franciszek Hofmann, w wieku lat 60, życia swojego.

Turcyja

Dostrzegacz Austriacki pod napisem: »Z Konstantynopola d. 28. Marca«, zawiera:

P. Stratford Kanning Posel Angielski miał posłuchanie w W. Wezyra w d. 25. t. m. z zwyczajnymi obrzędami. Posel obdarzony został przepysznym futrem sobolowem materyją złotolitą pokrytem, (seraser) a 8 innych futer sobolowych, 18 gronostajowych i 30 wierzchnych sukien (keraków) rozdano między iego orszak.

Przez kilku Tatarów z obozu Ibrahima Basy pod Messolungą, odebrał Porta wiadomość o wzięciu w d. 9. i 13. t. m. umocnionych wysp Wasiladi i Anatolico. Niewątpią, że zdobycie obu tych ważnych punktów, które Messolungę od morza zasłaniały, przyspieszy upadek tej twierdzy. Osławiony Vasso Braikowich nateraz będący w Zea, gdzie stronnicy iego złożeni z Albańczyków i Moreyńczyków liczą prawie 2000 ludzi, roznosi bojaźń i postrach na wszystkie sąsiedzkie wyspy. Mówią nawet, że czyni przygotowania do zajęcia Ipsary, aby z tamąd nderzyć mógl na Scio, gdzie po odebraniu wiadomości o tym śmiałym planie, żądano pomocy z brzegów azyatyckich ku oddaleniu tego nowego nieszczęścia dla wyspy zaledwo ze swoich gruzów powstający.

Rozboje morskie na morzu Archypełagn, przez zupełne zwinienie marynarki wojennej powstańców i zamienienie tężże na Korsarzów

db naywyższego doszło stopnia. Kilku żeglarzy, którzy tu po długo trwających burzach od północy, wczoray przy pomyslnym wietrze południowym zawinęli, użalają się na niebezpieczeństwa, na iakie handel i żegluga wszystkich narodów przez ten systemat rozboyniczny iest wystawiona. Okręty wojenne c. k. austriackie i król. francuzkie będące na stanowisku Lewanckiem, aby banderom swoich narodów należyte ziednać poważanie, widziały się być zmuszone, przemoc przemocą odeprzyć. C. K. korweta Karolina, dowództwa Podpołkownika Buratowicha, zabrała po krótkiej utarcze w dniu 14. Marca na morzu pod Cerigo, specyockiego Szonera o 14 działach, 70 ludzi osady mającego, który już zabrał był dwa okręty kupieckie austriackie, i zaprowadziła go do Smyruy. Bryg wojenny grecki, który pod przyładkiem Blanc, blisko Scio, czatował na zebraną flotę kupiecką, austriacką, zmuszony został do ucieczki przez c. k. bryg wojenny Usaro. Król. francuska Galieta l'Estafette stoczyła mocną potyczkę na morzu pod Scio z dwoma greckimi wojennymi okrętami, które chciały przeyrzeć flotę kupiecką złożoną z francuskich i austriackich okrętów, przyczem ieden grecki okręt korsarski zupełnie utracił maszty, drugi zmuszony do ucieczki. Mówią ieszcze i o innych potyczkach, które c. k. wojenne okręty w ciągu tego miesiąca dla obrony powierzonych sobie okrętów kupieckich przeciwko Korsarzom greckim stoczyć musiały.

Ponieważ okręty korsarskie powstańców aż pod Dardanellami krążą, zatem rozkazała Porta z wielkiem natężeniem pracować, aby oprócz flot znajdujących się pod Messolungą i w zatoce lepanskiiej uzbroid nową eskadrę, mającą się składać z 4 okrętów dwupokładowych, okrętu liniowego nieuzbrojonego, 4 fregat, i 24 korwet i brygów; Ibrahim Bei mianowany iest Komendantem tej floty i dowódcą wojska, które na te okręty wsiedzie.

Powietrze już dawno w tej stolicy ustało. Zaś w Smyrnie po nadwzyczajnie silnych mrozach pokazały się niedawno choroby, których symptomata wprawdzie różnią się od powietrza, jednakowoż prędko za sobą śmierć pociągają. Między wielu obcymi mieszkańcami owego miasta, którzy w kilku dniach padli ofiarą tej zarazy, znajduje się także dotychczasowy Redaktor Spektatora Wschodniego P. Karol Tricon. O zdarzeniu tém donosi P. E. d'André nowy Redaktor tej Gazety w Numerze 224 Spektatora z d. 20. Marca.